

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKI RADOVI NA ZIDNOM OSLIKU U KLAUSTRU SAMOSTANA MALE BRAĆE

Rijetko sačuvana cjelina zidnog slikarstva

Cilj je, rekla je sugovornica, sačuvati prvi originalni prikaz, koliko je to moguće, ali i prezentirati recentnije slikarstvo 19. stoljeća na scenama gdje je uništena originalna oslika

Hrvatski restauratorski zavod, Odjel za zidno slikarstvo i mozaik u Dubrovniku pod vodstvom restauratorice Ane Požar-Piplice, od 2009. izvodi konzervatorsko-restauratorske radove na fresko oslikama u klosturu Samostana Male braće. Osamnaest luneta kojima završava četverostrani zid klostura oslikano je ciklusom iz života sv. Franje Asiškog. Ciklus započinje scenom njegova rođenja u prvoj luneti južnoga zida nad vratima kojima je klostur povezan s Crkvom, a slijede scene iz života, pobožnosti i čuda sv. Franje, među kojima scene dolaska u Dubrovnik, Stigmatizacije, do Svečeve smrti, Sprovoda i Plača sv. Klare, do kompozicije Sv.

Franjo izbavlja duše iz čistilišta i dr. Jedinstvena, i za dubrovačko područje rijetko sačuvana cjelina zidnoga slikarstva, tavorila je i postupno propadala, u nekim ranijim vremenima obezvrjeđivana, ovim je radovima dobila valorizaciju, povijesno-umjetničku vrijednost i mjesto u dubrovačkoj kulturnoj baštini. Prvi spomen oslika, kaže Ana Požar, vezuje se uz postpotresnu obnovu samostana i crkve kad se spominju tri talijanska majstora koja rade unutar samostana na oslikama, ali bez izravnog spomena ovoga ciklusa. Tek 1703. spominje se prvi put nastavak radova na klostarskom ciklusu, pa je, kako ističe, logična pretpostavka o početku radova na ovim freskama oko 1690., dok je arhivski zapis Vi-

Jedna od oslikanih luneta na kojoj su vidljivi kasniji oslici iz 19. stoljeća - središnja kompozicija s dolaskom sv. Franje u Dubrovnik

tala Andrijaševića iz spomenute 1703. Različite obnove tijekom 19. i 20. stoljeća prekrile su originalnu osliku što su potvrdile kemijske analize, ali bespovratno i uništile dio oslikane cjeline kao što su izgubljene kartuše s poetskim distisima na latinskom i starodubrovačkom govoru. U samostanskom arhivu čuva se zapis fra Urbana Talije koji je 1903. popisao sve tada još sačuvane originalne potpise. Danas, i to djelomično, sačuvan je samo natpis pod šestom lunetom nad ulaznim vratima u klostur. Tragajući u samostanskom arhivu, gvardijan fra Stipe Nosić navodi da je franjevac Sebastijan Slade Dolci, pišući o dubrovačkim književnicima, 1767. spomenuo "pjesnika Bernardina Liberalisa Ričardića koji je opjevao slike iz života sv. Franje u klosturu Male braće. Pjesnik Bernardin Ričardić potomak je slikara Bernardina Ricciardija koji je doselio u Dubrovnik iz Padove. Rođen je 27. travnja 1680. u Dubrovniku. Uz latinski i talijanski, pisao je pjesme i na hrvatskom jeziku, koje je kao vrlo nadaren počeo pisati veoma mlad. Umro je 26. travnja 1716., a pokopan u samostanu. Tijekom 19. i 20. stoljeća naknadni preslici prekrili su originalne freske pa tako fra Josip Sopta u knjizi "Samostan Male braće" navodi "kako je oko 1870. popravke na oslici izveo slikar Josip Zabadeo" - kaže Ana Požar. "Kad je početkom 20. stoljeća samostanska ljekarna izmještena na današnje mjesto, gotovo cijelo zapadno

krilo rastvoreno je velikim prozorima pa je trebalo statički ojačati ugradnjom betonske grede nad prozorima, čime su poništeni dijelovi oslika na tri lunete. Tražeći uzroke oštećenja na tim lunetama, prepoznali smo određenu simetriju u formi podbuhlina nastalih na zažbukanim prozorima zapadnog samostanskog krila. Ti su prozori danas vidljivi s unutrašnje strane u zoni međukata iznad apoteke". Svaki konzervatorski ili zahvat obnove na kulturnoj baštini Grada, pogotovo kad su u pitanju stoljetni samostanski kompleksi čija dugovječnost nameće kroz vrijeme i potrebe kasnijih intervencija, otkrivaju paletu stilske slojevitosti, poput fresco slikanog opusa u klosturu Male braće. A kako restauratori tretiraju zahvate kasnijih stoljeća, govori i ovaj primjer. Cilj je, rekla je sugovornica, sačuvati prvi originalni prikaz, koliko

je to moguće, ali i prezentirati recentnije slikarstvo 19. stoljeća na scenama gdje je uništena originalna oslika. Izdvojila je pri tom posebnost originalnog slikarskog sloja zadnjih godina 17. i prvih godina 18. stoljeća kao rijetkost s mnoštvom narativnih detalja toplije slikanih s motivima pejzaža, arhitekture, nasuprot tvrđem, zagasitom likovnom rukopisu 19. stoljeća, a jednako tako vrijednost jedinstveno očuvanog ikonografskog ciklusa posvećena sv. Franji. Radovi se nakon trogodišnjeg rada pomalo privode kraju, a ljepota ovog samostanskog klostura, u kojemu se usporedno obnavljaju oštećeni dijelovi kamene plastike, ostaje trajno dojmiva, ne samo u očima bezbrojnih turista kojemu svakodnevno zadivljeno hodočaste, nego i stručnjaka.

Sonja Seferović
 Snimio: Nikša Duper

Restauratorica Ana Požar - Piplica i gvardijan fra. Stipe Nosić

Scena Stigmatizacije sv. Franje s evidentnim baroknim utjecajem. Restaurator Ivan Bilić na djelu